

Granice dopuszczalnej optymalizacji podatkowej

Od ponad trzynastu lat Ustawodawca podejmuje próby wprowadzenia do porządku prawnego klauzuli pozwalającej skutecznie przeciwdziałać praktykom agresywnej optymalizacji podatkowej oraz zjawisku unikania opodatkowania. Pierwsza propozycja takiej klauzuli pojawiła się w ordynacji podatkowej w 2003 roku i była oparta na zasadzie „pominięcia” skutków podatkowych czynności prawnych, zmierzających do osiągnięcia korzyści podatkowych. Koncepcja klauzuli jednak upadała już na etapie badania jej konstytucyjności.

Z czasem zaczęto dostrzegać realny (negatywny) wpływ działań optymalizacyjnych na równowagę budżetową państwa. Zauważalne stały się również dysproporcje podatkowe pomiędzy poszczególnymi uczestnikami gospodarki wolnorynkowej. Problem zapobiegania unikaniu opodatkowania stał się jednym z najistotniejszych wyzwań legislacyjnych naszych czasów.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2004 roku został wykorzystany przez Ustawodawcę przy tworzeniu nowej klauzuli o unikaniu opodatkowania. Nowa klauzula ma przede wszystkim wyrażać dążenie do „opodatkowania rzeczywistej istoty zdarzeń gospodarczych a nie konstrukcji prawnych”, przy jednoczesnym założeniu, że nie będzie to skutkowało ograniczeniem wolności korzystania z dozwolonych metod optymalizacji podatkowej.

W ślad za tym, sformułowano tym razem, bardziej precyzyjną definicję zjawiska unikania opodatkowania, składającą się z kilku elementów.

materiały prasowe

mec. Robert Nogacki
właściciel Kancelarii Prawnej Skarbiec

Po pierwsze, poprzez unikanie opodatkowania rozumie się podejmowanie czynności faktycznych, ocenianych pod kątem ich rzeczywistej treści. Oznaczać to będzie, że w praktyce legalna czynność prawna w rozumieniu prawa cywilnego, może okazać się bezskuteczna na gruncie prawa podatkowego.

Po drugie, wspomniane czynności mają na celu osiągnięcie korzyści podatkowych, polegających między innymi na niepewstaniu zobowiązania podatkowego, odsunięciu go w czasie czy obniżeniu jego wysokości. Jednocześnie osiągnięte korzyści podatkowe pozostają sprzeczne w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisu ustawy podatkowej. Odchodzi się zatem od wiodącej prym zasady językowej wykładni prawa podatkowego na rzecz wykładni celowościowej, przy której kluczowe będzie ustalenie rzeczywistej intencji Ustawodawcy.

Po trzecie, kiedy podjęty przez podatnika sposób działania uznać należy za sztuczny? Jest

to jedna z przesłanek dająca najszersze pole interpretacyjne organom podatkowym. Między innymi za sztuczne mogą być uznane czynności angażujące podmioty pośredniczące, np. spółki zagraniczne, czynności wykorzystujące elementy prowadzące do uzyskania stanu identycznego z wyjściowym, czy czynności związane z ponoszeniem nadmiernego ryzyka ekonomicznego.

Konsekwencją ziszczenia się powyższych przesłanek będzie nieosiągnięcie zamierzonej korzyści podatkowej. Jednocześnie w miejsce korzyści wstąpi skutek jaki zaistniałby w przypadku podjęcia czynności „odpowiedniej” w danych okolicznościach, czyli takiej, której podmiot dokonałby gdyby działał „rozsądnie”.

Klauzula nie będzie miała zastosowania jeżeli korzyść podatkowa nie przekroczy wartości 100 000 złotych, co zdaniem Ustawodawcy stanowi minimalny próg opłacalności działań optymalizacyjnych, a także wtedy gdy w danym stanie faktycznym wydana została opinia zabezpieczająca dotycząca czynności, wydawana za niebagatelną opłatą w wysokości 20 000 zł.

W praktyce więc, klauzula będzie miała zastosowanie tylko do podatków bezpośrednich. Harmonizacja podatku od wartości dodanej oraz akcyzy na poziomie Unii Europejskiej pozwoliła na wykształcenie odrębnych przepisów zabezpieczających ryzyko nadużyć w tym zakresie. Dodatkowy regulacja ominie te stany faktyczne, w których zastosowanie znajdują istniejące już przepisy przeciwdziałające unikaniu opodatkowania takie jak, obowiązująca do stycznia 2016 roku, klauzula dywidendowa czy przepisy o podatku od dochodów zagranicznych spółek kontrolowanych.

Nadal jednak niełatwym zadaniem organów podatkowych będzie doszukiwanie się we

wszelkich poczynaniach podatników elementów, które mogłyby wskazywać na to, że jedynym ich zamiarem jest unikanie opodatkowania.

W rzeczywistości bowiem, międzynarodowe struktury optymalizacyjne wykorzystywane przez przedsiębiorców na całym świecie, tylko z pozoru służą wyłącznie kwestiom podatkowym. Przenoszenie działalności gospodarczej za granicę odbywa się bowiem w różnych kontekstach i wymiarach, które zdecydowanie biorą górę nad korzyściami podatkowymi. Dla przykładu, dużo istotniejszym może się okazać strategiczne położenie, stabilny system prawny, niezależne sądy, wykształcona siła robocza, niska przestępczość i piękne plaże – w końcu miło jest łączyć przyjemne z pożytecznym i lokować swój biznes w miejscu, gdzie można także przyjemnie wypoczywać.

Należy zwrócić także uwagę, że uprawnienia w zakresie orzekania o możliwości wydania decyzji z zastosowaniem klauzuli, Ustawodawca przyznaje Ministrowi Finansów. Mimo wskazanych zalet tego rozwiązania, polegających między innymi na kumulacji kompetencji i ujednoczeniu polityki w zakresie stosowania klauzuli, to z uwagi na dość szeroki zakres obowiązków Ministra, skuteczność i sprawność jego działań w tym zakresie można z góry poddać w wątpliwość. Co więcej, może to być również powodem znacznego wydłużenia postępowań kontrolnych. W konsekwencji, klauzula będzie stosowana tylko w sytuacjach nadzwyczajnych, kiedy zawiodą inne, standardowe środki służące przeciwdziałaniu unikaniu opodatkowania.

Kancelaria Prawna Skarbiec jest wiodącym podmiotem w zakresie przeciwdziałania bezprawiu urzędniczemu i kontroli podatkowych.